

HYPERICUM 4, maart 2005

De Standaardlijst van de Nederlandse flora 2003

P.F. Stolwijk

Inleiding

In november 2004 is de Standaardlijst van de Nederlandse flora 2003 gepubliceerd. (TAMIS & al, 2004). Het betreft de zesde editie. De eerste Standaardlijst verscheen in 1971. De vorige editie stamt uit 1996.

De Standaardlijst bevat een opsomming van alle planten die tot de Nederlandse flora worden gerekend, en wel, zoals ook al uit de naam van de lijst blijkt, naar de toestand tot en met 2003. Omdat de flora steeds in beweging is, wordt de Standaardlijst op gezette tijden geactualiseerd.

Verschillen met de vorige standaardlijst

Vergeleken met de vijfde editie zijn er op de nieuwe Standaardlijst 70 soorten bijgekomen en ongeveer 15 soorten van de lijst afgevoerd.

De verschillen met de vorige standaardlijst zijn in drie categorieën in te delen.

- 1) Soorten die inmiddels zijn ingeburgerd en soorten die hun areaal hebben uitgebreid zijn op de lijst opgenomen.
- 2) Soorten die sinds 1900 niet meer zijn waargenomen zijn van de lijst afgevoerd.
- 3) Soorten die om taxonomische redenen zijn samengevoegd of juist gesplitst.

Opvallende veranderingen zijn het samenvoegen van alle secties van *Taraxacum* (Paardenbloem) tot een soort: *Taraxacum officinale* (Paardenbloem) enerzijds, en het splitsen van *Rosa canina* (Hondsroos), *Rosa rubiginosa* (Egelantier) en *Rosa villosa* (Viltroos) in een aantal microsoorten anderzijds.

Nederlandse namen

Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om in een klein aantal gevallen de Nederlandse naam van een soort te veranderen. Zo is Gewoon duizendblad nu weer (gewoon) Duizendblad; evenzo is Gewoon herderstasje weer Herderstasje geworden.

Wat nog niet is veranderd

Naar verwachting verschijnt in 2006 een nieuwe editie van Heukels' Flora van Nederland. In deze Flora zullen een aantal ingrijpende veranderingen verwerkt worden die voortkomen uit studies op moleculair niveau naar de verwantschap tussen soorten. Op grond van deze studies zal, om een voorbeeld te noemen, de familie der *Scrophulariaceae* (Helmkruidfamilie) een forse verandering ondergaan (PELSE, 2003). Een aantal taxa zal in andere families geplaatst worden en er komen nieuwe geslachten bij. Al de hieruit voortvloeiende naamsveranderingen zijn nog niet doorgevoerd in de Standaardlijst.

De streeplijst

Het is nog niet bekend of de huidige streeplijst vervangen zal worden door een nieuwe. Op zich zou dat wel heel fijn zijn. Immers, de streeplijst is verouderd: de Rode Lijst 2000 was al niet op de streeplijst verwerkt. Nu staan de gesplitste en de samengevoegde taxa niet op de streeplijst, evenmin als een aantal ingeburgerde soorten.

Maar vervanging is kostbaar; na publicatie van de nieuwe Flora van Nederland zou weer een nieuwe streeplijst geproduceerd moeten worden. Wellicht moeten we ons tot die tijd maar behelpen met de bestaande streeplijst.

Een beknopt overzicht van de wijzigingen voor Twente¹

Splitsingen

- ♣ *Amaranthus hybridus* (Groene amarant)
  - ➔ *A. hybridus* subsp. *hybridus* (Basterdamarant)
  - ➔ *A. hybridus* subsp. *bouchonii* (Franse amarant).
- ♣ *Dactylorhiza maculata* (Gevlekte orchis)
  - ➔ *D. maculata* (Gevlekte orchis)
  - ➔ *D. fuchsii** (Bosorchis).
- ♣ *Panicum dichotomiflorum* (Kale gierst)
  - ➔ *P. dichotomiflorum* (Kale gierst)
  - ➔ *P. schinzii* (Zuid-Afrikaanse gierst).
- ♣ *Pastinaca sativa* (Pastinaak)
  - ➔ *P. sativa* subsp. *sativa* (Pastinaak)
  - ➔ *P. sativa* subsp. *urens** (Brandpastinaak).
- ♣ *Rosa* spec. (Roos). Over deze splitsing is het laatste woord nog lang niet gezegd. Daarom laat ik dit buiten dit artikel.
- ♣ *Sagina apetala* (Tengere vetmuur)
  - ➔ *S. apetala* subsp. *apetala** (Donkere vetmuur)
  - ➔ *S. apetala* subsp. *erecta* (Uitstaande vetmuur).
- ♣ *Vicia sativa* subsp. *nigra* (Smalle wikke)
  - ➔ *V. sativa* subsp. *nigra* (Smalle wikke)
  - ➔ *V. sativa* subsp. *segetalis** (Vergeten wikke).

Samenvoegingen

- ♣ *Erodium cicutarium* (Gewone reigersbek)
  - ≡ *E. cicutarium* subsp. *cutarium* (Gewone reigersbek)
  - ≡ *E. cicutarium* subsp. *dunense* (Duinreigersbek).
- ♣ *Sparganium erectum* (Grote egelskop)
  - ≡ *S. erectum* subsp. *erectum* (Grote egelskop)
  - ≡ *S. erectum* subsp. *neglectum* (Blonde egelskop).

---

¹ *=Niet (met zekerheid) uit Twente bekend

- ♣ *Taraxacum officinale* (Paardenbloem)
  - ≡ *T. celticum* (Schraallandpaardenbloem)
  - ≡ *T. laevigatum* (Zandpaardenbloem)
  - ≡ *T. obliquum* (Oranjegele paardenbloem)
  - ≡ *T. officinale* (Gewone paardenbloem)
  - ≡ *T. palustre* (Moeraspaardenbloem).

Nieuwe ingeburgerde soorten met jaar eerste waarneming in Twente

Acer negundo (Vederesdoorn) - 1997
Aesculus hippocastanum (Witte paardenkastanje)
Crassula helmsii (Watercrassula) - 2000 (HORSTHUIS & ZONDERWIJK, 2003a; 2003b)
Dittrichia graveolens (Kamferalant) - 1994 (STOLWIJK, 1995; 1996)
Erigeron karvinskianus (Muurfijnstraal) - 2004 (STOLWIJK & al., 2005)
Helianthus tuberosus (Aardpeer)
Hesperis matronalis (Damastbloem) - 1984
Lepidium densiflorum (Dichtbloemige kruidkern) - 1981 (ZIJLSTRA, 1990)
Juglans regia (Walnoot)
Melissa officinalis (Citroenmelisse) - 1986
Ludwigia grandiflora (Waterteunisbloem) - 2001
Lunaria annua (Judaspennig)
Lupinus polyphyllus (Vaste lupine)
Lychnis coronaria (Prikneus)
Malva pusilla (Rond kaasjeskruid) - 1996 (ABBINK, 1998)
Matteuccia struthiopteris (Struisvaren) - 1988
Nicandra physalodes (Zegekruis) - 1982
Panicum capillare (Draadgierst) - 1992
Panicum dichotomiflorum (Kale gierst) - 1995
Panicum schinzii (Zuid-Afrikaanse gierst) - 1996 (REIJERSE & STOLWIJK, 2002)
Phacelia tanacetifolia (Phacelia)
Pontederia cordata (Moerashyacint) - 1998
Potentilla indica (Schijnaardbei) - 1992
Prunus mahaleb (Weichselboom)
Pseudotsuga menziesii (Douglasspar)
Rubus corylifolius (Hazelaarbraam)
Rubus laciniatus (Peterseliebraam)
Rubus phoenicolasius (Japanse wijnbes)
Sedum spurium (Roze vetkruid) - 1999
Syringa vulgaris (Sering)

Een aantal van de hier opgevoerde soorten staat nog niet in de Flora van Nederland. Het artikel van [Otto Zijlstra](#) geeft voor de gesplitste taxa een (voorlopige) sleutel.

Wachtkamersoorten

Er bestaat een lijst met 'wachtkamersoorten' (VAN DER MEIJDEN & ODÉ, 2003); dat zijn soorten die mogelijk op weg zijn om te voldoen aan de criteria voor opname op de Standaardlijst.

Van deze soorten zijn de volgende, met naar onze mening een tendens tot inburgering, uit Twente bekend. Ik heb ze aangevuld met soorten die m.i. op de wachtkamerlijst (of zelfs al op de Standaardlijst!) thuishoren. Bastarden heb ik meestal niet opgenomen, omdat ze niet gauw zullen voldoen aan een van de criteria voor toelating, nl. herkenbaarheid.

Actinidia deliciosa (Kiwi) - 2004
Ailanthus altissima (Hemelboom) - 1999
Alnus cordata (Hartbladige els) - 2001
Campanula carpatica (Karpatenklokje) - 1983
Cerastium tomentosum (Viltige hoornbloem) - 1987
Campanula poscharskyana (Kruipklokje) - 2004
Conyza bonariensis (Gevlamde fijnstraal) - 1996
Cornus sericea (Canadese kornoelje) - 1981
Cyrtomium falcatum (IJzervaren) - 2002
Egeria densa (Egeria) - 1995
Helianthus (x) laetiflorus (Stijve zonnebloem)
Hieracium (x) flagellare (?Weidehavikskruid x Muizenoor) - 1977
Hypericum x desetangii (Frans hertshooi) - 1995
Impatiens balfourii (Tweekleurig springzaad) - 2003
Ipomoea hederacea (Dagbloem) - 2002
Lathyrus latifolius (Brede lathyrus)
Lepidium neglectum (Vergeten kruidkers) - 1980
Linaria purpurea (Walstroleeuwenbek) - 2004
Lindernia dubia (Schijngenadekruid) - 2004
Papaver orientale (incl. *P. pseudoorientale*) (Oosterse papaver) - 1977
Pistia stratiotes (Watersla) - 2001
Polypogon monspeliensis (Baardgras) - 1993
Rhus hirta (Azijnboom) - 1998
Sambucus canadensis (Amerikaanse vlier) - 1999
Sanguisorba minor subsp. *polygama* (Voederpimpernel) - 1979?
Saponaria ocymoides (Muurzeepkruid) - 2004
Scutellaria x hybrida (Bastaardglidkruid) - 1994
Sedum sarmentosum (Driebladvetkruid) - 2003
Setaria faberi (Chinese naalbaar) - 1995
Silene armeria (Pekbloem)
Soleirolia soleirolii (Slaapkamergeluk) - 2004
Tellima grandiflora (Franjekelk) - 2003
Verbena bonariensis (Stijf ijzerhard) - 1978

Voor zover deze soorten nog niet in de Flora van Nederland zijn opgenomen, zal dat het geval zijn met de volgende editie.

Slotopmerking

Ik heb de indruk dat de samenstellers van de nieuwe Standaardlijst buitengewoon voorzichtig zijn geweest met toevoeging van soorten. Voor zover ik dat kan beoordelen zijn een aantal wachtkamersoorten nog niet toegevoegd waarvan inburgering eigenlijk wel heel aanneemelijk is. Als voorbeeld noem ik Hemelboom, Draadgierst, Stijf ijzerhard.

In de komende jaren zullen er zeker weer een aantal soorten aan de Standaardlijst toegevoegd worden, met name uit de hierboven opgevoerde wachtkamersoorten. Het zou me dan ook niet verbazen als de volgende editie van de Standaardlijst al binnen een paar jaar uitkomt.

Literatuur

- ABBINK-MEIJERINK, C.G. (1998). Verwarring rond kleinbloemige kaasjeskruiden. [Nieuwsbrief FLORON-FWT 18](#).
- HORSTHUIS, M.A.P. & M. ZONDERWIJK (2003a). Watercrassula (*Crassula helmsii* (Kirk) Cockayne): een nieuwe soort voor Oost-Nederland. [HYPERICUM 1](#).
- HORSTHUIS, M.A.P. & M. ZONDERWIJK (2003b). Extra aandacht voor Watercrassula (*Crassula helmsii* (KIRK) COCKAYNE)). *Gorteria* 29: 1.
- MEIJDEN, R. VAN DER & B. ODÉ (2003). Wachtkamer- en standaardlijstsoorten 2003. *Gorteria* 29: 99.
- PELSER, P. (2003). De ontmanteling van de Helmkruidfamilie (*Scrophulariaceae*). *Gorteria* 29: 117.
- REIJERSE, A.I. & P.F. STOLWIJK (2002). *Panicum schinzii* HACK., ingeburgerd in Nederland. *Gorteria* 28: 77.
- STOLWIJK, P.F. (1995). Kamferalant (*Dittrichia graveolens*) in Nederland. [Nieuwsbrief FLORON-FWT 13](#).
- STOLWIJK, P.F. (1996). Kamferalant (*Dittrichia graveolens* (L.) W. GREUTER) in Nederland. *Gorteria* 21: 210
- STOLWIJK, P.F., O.G. ZIJLSTRA & J.W. BIELEN (2005). Bijzondere vondsten FWT-FLORON 2004. [HYPERICUM 4](#).
- TAMIS, W.L.M., R. VAN DER MEIJDEN, J. RUNHAAR, R.M. BEKKER, W.A. OZINGA, B. ODÉ & I. HOSTE (2004). Standaardlijst van de Nederlandse flora 2003. *Gorteria* 30: 101.
- ZIJLSTRA, O.G. (1990). Kruidkers (*Lepidium*) in Twente. [Nieuwsbrief FLORON-FWT 2](#).
-